

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

ILUSTROVANÁ DĚTSKÁ KNÍŽKA
A DODATKOVÉ PRÁCE (hračka, hra, kalendář, atd.)

POLSKÉ POHÁDKY

BcA. Anna Bergmannová

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra designu
Studijní program design
Studijní obor Ilustrace a grafický design
Specializace Ilustrace

Diplomová práce

ILUSTROVANÁ DĚTSKÁ KNÍŽKA
A DODATKOVÉ PRÁCE (hračka, hra, kalendář, atd.)

POLSKÉ POHÁDKY

BcA. Anna Bergmannová

Vedoucí práce: Doc. M.A. Barbara Šalamounová
Katedra designu
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, červenec 2018

.....

podpis autora

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat vedoucí mé práce,
Doc. Barbaře Šalamounové za její pomoc, pečlivé vedení a cenné
rady. Také bych chtěla poděkovat všem, kteří mi pomohli
a podporovali mě během práce.

OBSAH

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE.....	6
2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY, CÍL PRÁCE.....	8
3 PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY.....	10
4 POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR.....	14
5 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	15
A) Knižní a periodická literatura.....	15
B) Internetové zdroje.....	15
6 RESUMÉ	16
7 SEZNAM PŘÍLOH	17

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

V magisterském studiu jsem pokračovala pod vedením paní Šalamounové v ateliéru, který balancuje mezi komiksem a ilustrací, což jsou obě dost rozsáhlé specializace, takže člověk má skutečně hodně možností, může přecházet z jedné disciplíny do druhé, nebo je propojovat. Mě osobně je bližší asi ilustrace a velmi ráda tvořím pop-up knihy, kterými se u nás v ateliéru také hojně zabýváme.

Jelikož jsem v tom samém ateliéru studovala bakalářský stupeň, přechod na magistra jsem ani nezaznamenala. Začala jsem si ale všímat určitých postupů, které často při práci používám a že se nějak začínám upevňovat ve vlastním stylu, který se dlouho vyvíjel. Uvedla bych například práce Schovka v ZOO, pop-up knihu o Kafkovy, nebo plakáty na filmy Alfreda Hitchcocka. Stejně principy jsem použila i tvorbě diplomové práce. Pracuji tak, že kresbu dobarvuji ve Photoshopu a často používám různé struktury a režimy prosvítání, takže vlastně vznikají takové koláže.

Hodně mě ovlivnila účast na Erasmu v Polsku, kde jsem strávila minulý semestr. Přístup k zahraničním studentům byl velmi volný, mohla jsem svobodně experimentovat a ujasnit si některé věci ve vlastní tvorbě. Moje zaměření byly grafické techniky. Nejvíc času jsem trávila v dílně litografie a tisku z hloubky, kde jsem si oblíbila akvatintu. Díky tomu jsem se opět utvrdila v tom, jak mám ráda barevné plochy.

Důležitá je pro mě barevnost, kterou se vždy snažím přizpůsobit charakteru díla. Pro historická témata volím zemitější paletu a tlumené barvy, pro dětské knihy často jasnější barvy.

U své diplomové práce jsem nakonec došla často až k téměř psychedelickým kombinacím, které svědčí jednoduché kresbě a dodávají jí nadsázku.

Pro svoji budoucí tvorbu bych se chtěla více zabývat kombinovanými technikami a volnějším přístupem. To je něco, s čím jsem měla během studia problém a na plno jsem si to vyzkoušela až na Erasmu. Velký přínos pro mě bylo vedení paní Šalamounové při tvorbě diplomové práce, kdy mě dotlačila k tomu, abych se zbavila detailů a nepracovala na kresbě ilustrace zdlouhavě, jak jsem byla zvyklá. Řekla bych, že si to pro mě vytyčila jako cíl a zkrátka mě nechala věci předělávat jednodušším způsobem, dokud jsem kresby neuvolnila.

V minulosti jsem při komiksech a ilustracích často připravovala množství skic a studií a používala jako vodítko fotografie. Kresba dětským způsobem pro mě byla něco znovuobjeveného, co může přinášet radost z tvorby. Pro někoho, kdo ale kreslí poslední řadu let často, je poučen o perspektivě a anatomii to nemusí být vůbec jednoduché. Dovolím si tvrdit, že jak je pro neumělce těžké kreslit realisticky, může být pro umělce zjetého v realistických kolejích stejně těžké vytvořit něco, co působí jako kdyby to nakreslilo dítě. Proto obdivuji výtvarníky, kteří zvládnou obě polohy a až budu mít volný čas, těším se na experimenty v tomto stylu.

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY, CÍL PRÁCE

Původně jsem již od loňského roku měla v plánu dělat knihu o hmyzu, kde jsem chtěla použít psát vlastní básně. Bylo by to navázání na moji knihu Schovka v ZOO. Nakonec jsem ale nad tímto tématem ztratila jistotu a s paní Šalmanovou jsme se shodly, že bych mohla dělat něco na polské téma.

Rozhodla jsem se pro tradiční polské pohádky. V Čechách bydlím od hranic s Polskem asi dvacet minut cesty, ale tím směrem jsme se nikdy moc nevydávali. Myslím, že Češi a Poláci mají tento vztah často vzájemný. Jsme sousedé, ale téměř nic o sobě nevíme. Máme akorát hodně předsudků a zažitých stereotypů.

Mým cílem ze začátku bylo vytvořit knihu klasických polských pohádek. Nechtěla jsem, aby byly nějak založené na bratřích Grimmech a podobně. Chtěla jsem, aby šlo o typicky lidové pohádky. U pohádek je ale ten problém, že jsou vzorce, které se v podstatě pořád opakují. Často máme tři bratry, chudáka, který se uchází o zakletou princeznu a plní tři úkoly a podobně. Pohádky cestovaly od vypravěče k vypravěči přes země a generace. Příběh o Slunci a Severním Větru se vypráví snad už tisíc let, možná ještě déle. Co mají ale společné, je pro dnešní společnost asi poměrně neobvyklá úroveň brutality. Není neobvyklé, že krev teče proudem a končetiny létají všude okolo. Příběhy jsou to často drsné a jde tam hlavně o správné morální hodnoty.

Jsem si jistá, že to není případ jen polských pohádek. Vždyť i zmínění bratři Grimmové jsou v původním vydání velmi drsné. Je to něco, co nese doba. Dříve bylo děti varovat před možnými nebezpečími důkladně, protože když si šli hrát hluboko do lesa, ten vlk co by je mohl sežrat tam vážně byl.

Protože styl pohádek se nese v tomto duchu, bylo potřeba udělat ilustrace s nadsázkou a vtipnou stylizací. Jistý humor a nadsázku tomu přidává i pestrá barevnost. Jinak by to byly skutečné horory a to jsem nechtěla. Zároveň jsem ale nechtěla vypustit tu surovost a dělat ilustrace jako obrázky z milé knížky na spaní.

Tvorbu pro děti mám ráda a chci, aby ilustrace dítě upoutaly, aby se jim mohly zasmát a třeba si je i pamatovaly. S volbou tématu jsem spokojená i proto, že tento styl vybočuje z nabídky trhu, přitom o dětech je známo, že jim drsnější podání nevadí a často se jím baví.

3 PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY

Nejdřív ze všeho jsem musela vybrat texty, které budu používat. Pohádky jsem hledala na internetu. Poláci mají skutečně velké množství pohádek, často vázané na historii měst, řek, oblastí... Chtěla jsem vybrat takové tradiční, které zná každé polské dítě.

Texty jsem zasadila do makety v Indesignu a po pročtení jsem začala vybírat, na kterých místech budou ilustrace a kde text. Pak jsem začala dělat první skici a návrhy kompozic. Celý proces tvorby této knihy byl velmi zdlouhavý a několikrát jsem všechno předělávala. Snažila jsem se postupovat poctivě a dělat makety s variantami kompozic a skicami, později i makety s variantami barev.

Nejdříve jsem byla ovlivněná linorytovou knihou, kterou jsem dělala na Erasmu a chtěla jsem na tuto techniku navázat. Dost rychle jsem ji ale zavrhla, protože jsem nebyla schopná stylizované pohádky udělat v této technice. Z monotypu jsem si ale vytvořila strukturu, kterou jsem později v knize využívala. Pak jsem zkoušela malbu, kresbu, různé kombinace jako koláž...

Paní Šalamounová mě neustále tlačila k tomu, aby ilustrace byly jednoduché s dětskou kresbou. Pro mě to byl paradoxně větší problém, než kdybych měla dělat něco komplikovaného, protože tady v Plzni jsem zvyklá pracovat spíš detailně a věnovat jedné ilustraci dny mravenčí práce. Abych se odprostila od detailů, nakreslila jsem si ilustrace na velmi malý formát, který jsem pak

naskenovala, zvětšila na formát 1:1 a překreslila. Tento způsob jsem použila na tvorbu litografií na Erasmu.

Nejdřív jsem ilustrace překreslila na pauzovací papír, ten naskenovala a potom začala vybarvovat v počítači. Na obrazovce vše vypadalo dobře, ale při tisku jsem zjistila, že skenování pauzovacího papíru nebylo ideální, a tak jsem musela všechno ještě jednou překreslit na bílý papír a celý proces opakovat.

V mých prvních návrzích byly barvy docela umírněné, ale během práce jsem se rozhodla pro bláznivější barvy, které se k celému konceptu hodí víc.

Během kreslení jsem pracovala na překladu textů. To pro mě bylo další výzvou, protože polštinu se učím necelý rok, ale naše jazyky jsou hodně podobné a potěšilo mě, jak moje jazykové schopnosti za tak krátkou dobu zlepšily. Texty jsem pak ještě stylisticky upravovala a s korekturou mi hodně pomohla moje teta. Byla to časově náročná práce, která však nejde vidět, jak to v tomto oboru často bývá.

I když jde o tradiční pohádky, chtěla jsem, aby zpracování bylo moderní a do určité míry minimalistické. Jako písmo jsem si vybrala Gill sans. Nejdřív jsem se rozhodovala mezi Gillem a Baskervillem, ale Baskerville by působil moc tradičně což bylo něco, čemu jsem se chtěla vyhnout. Nastavila jsem vyšší proklad řádků, aby bylo písmo lépe čitelné. Gill sans je jedno z mých nejoblíbenějších písem a stále se k němu vracím. Na začátku studia jsem si hledala písma vhodná pro dětské knihy a toto písmo se často objevuje na předních

příčkách. Má výbornou čitelnost a působí velmi čistě. Sazbu jsem konzultovala s panem Světlíkem a později s paní Fišerovou. Oba mi dobře poradili, za což jsem jim vděčná. Po dokončení sazby jsem použila Typoskript, který automaticky opravuje chyby v české sazbě. Užitečný je hlavně na písmena na konci řádku, mezery a opravu uvozovek. Tento skript mi doporučila paní Fišerová a doporučila bych ho dál každému, protože ušetří velké množství práce.

Jak jsem již psala, chtěla jsem, aby kniha byla minimalistická, proto nemá ani paginaci a tím pádem žádný obsah. Myslím, že u takové knihy není obsah potřeba, protože nemá zase tolik stran, aby čtenář listováním hned nenašel to, co hledá. Ilustrace jsou celostránkové a stejně bych na nich musela paginaci vynechávat a raději jsem chtěla čistou stránku a vzdušnost, protože ilustrace jsou často samy o sobě hodně zaplněné a hutné.

I obálka je minimalistická. Je na ní koruna a červený pás, který zakrývá malý vtip, který je patrný až když se pás sundá. Červený pás a předsádky v kombinaci se světlou barvou papíru desek jsou laděný do barev polské vlajky.

Během zkoušek technik jsem si průběžně dělala nátisky a zkoušela různé papíry. Nakonec jsem vybrala Floru 130g odstín číslo 1. Soubor PDF jsem si nechala vyřadit a vytisknout v tiskárně Typografik centr v Plzni.

Knihu jsem si vážala sama. Chtěla jsem netypickou vazbu, která by korespondovala s pojetím knihy. Vybrala jsem vazbu s všitými

deskami, se kterou jsem již pracovala při jedné klauzurní práci ve vedlejším ateliéru. Oproti klasické V8 vazbě jsou navíc složky dvojitých předsádek a jedna složka tvrdšího papíru, který tvoří desky, ta se ještě vyztuží listem kartonu. Kniha se tedy šije se čtyřmi složkami navíc. Tyto složky se pak mohou nebo nemusí slepit k sobě a potáhnou se jako klasické desky. Kniha tak působí jako paperback, protože desky nepřesahují knižní blok.

Součástí práce je hračka. Vytvořila jsem mechanickou pohyblivou papírovou hračku. Hlavně ze začátku, než jsem začala pracovat na papír a promýšlela práci, jsem si zkoušela skládat různé papírové systémy a dělala rešerši jaké jsou možnosti. Nakonec jsem se rozhodla pro létajícího draka, který funguje na principu pístu, kdy hýbe křídly podle stlačení dolní části mechanismu. Podobný typ hračky jsem viděla v jednom videu, ale návod nebyl dostupný. Logicky jsem tedy musela systém vymyslet, narýsovat, vyzkoušet a poté převést do digitální podoby, vytisknout a složit.

Design draka je velmi jednoduchý stejně jako charakter ilustrací. Nejdřív jsem draka chtěla udělat složitějšího. Kreslila jsem si návrhy hračky a různě možnosti a ta komplikovanější by se ke knize vlastně nehodila. Ilustrace jsou založeny na dětské kresbě, daly by se snadno zasadit do základních geometrických tvarů. Tak jsem chtěla udělat i hračku.

4 POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Jak jsem již psala v předešlých kapitolách, jde o moderně pojatou knihu tradičních pohádek. Ilustrace jsou spojením dětské kresby a barevných ploch. Kniha je doplněna o mechanickou papírovou hračku.

Knižní blok má 60 stran, je vyřazen po 12 stranách do celkem 5- ti složek po třech listech. Text jsem sázela písmem Gill sans velikost 12, řádkový proklad 16. Tiskla jsem na papír Flora gramáže 130, odstín 1- gardenia. Předsádky jsou z papíru Sirio color odstín číslo 6- jahodově červená. Rozměry knihy jsou 21x21 centimetrů. Kniha je ručně šitá vazbou se všitými deskami.

Hračka je vytisknutá na stejný odstín papíru Flora o gramáži 240g.

Jako přínos vnímám zpracované téma, které není v českých knihkupectvích často k nalezení. Při rešerši jsem našla jen dvě knihy polských pohádek v českém jazyce. Dále jako přínos vnímám zpracování tradice, která také dokáže být zábavná.

5 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knižní a periodická literatura

1. STEHLÍKOVÁ, Blanka: *Ilustrace*. Praha: Odeon, 1984.

b) Internetové zdroje

1. Bajkowy zakatek. In *Bajkowyzakatek.com*, 2010, Dostupné z:

<<http://www.bajkowyzakatek.eu/2010/05/basnie-naszego-dziecinstwa-niezwyky.html>>

2. Sazba knihy. In *Grafikpromedia.cz*, 2015, Dostupné z:

<<http://grafikpromedia.spspzlin.cz/technologie/sazba-knih>>

3. Návod na vazbu. In *Imgur.com*, 2015, Dostupné z:

<<https://imgur.com/a/ZpERM>>

6 RESUMÉ

My goal was to create a book of traditional polish fairy tales.

I wanted to use modern minimalistic approach to eliminate brutality of stories and add some humour.

For the choice of topic I was inspired by my Erasmus internship in Poland. I wanted to create a piece of art, which would bring nearer our neighbors, who we know so little. From a big amount of polish fairy tales I chose those most popular and typical. I translated texts during work on illustrations. At first I started with rough sketches and ideas for compositions. I had more variants for each illustration and I chose final ones in view of whole book to make it entertaining.

The process of finding technique was hard for me, because I am not used to work with childish drawing how leader of my diploma thesis wanted. I had a problem to give up of details, but finally I found a solution. I drew illustrations in very small format and made it larger in PC. I printed them 1:1 and used prints as a pattern. Color was added digitally. It brings a benefit of possibility to experiment with colors easily. My palette is in some places almost psychedelic and very playful to support even more simple drawings.

Book contains of 17 full page, often double page illustrations and 2 small figure drawings in the beginning and in the end of the book.

7 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Ukázka ilustrací z knihy Schovka v ZOO

Příloha 2 Ukázka z knihy o Kafkovi

Příloha 3 Ukázka plakátů na téma filmů Alfreda Hitchcocka

Příloha 4 Ukázky prací z Erasmu

Příloha 5 Skici pro diplomovou práci

Příloha 6 Hledání přístupu a techniky

Příloha 7 Finální ilustrace

Příloha 1

Ukázka ilustrací z knihy Schovka v ZOO

foto: vlastní

Příloha 2

Ukázka z knihy o Kafkovi

foto: vlastní

Příloha 3

Ukázka plakátů na téma filmů Alfreda Hitchcocka

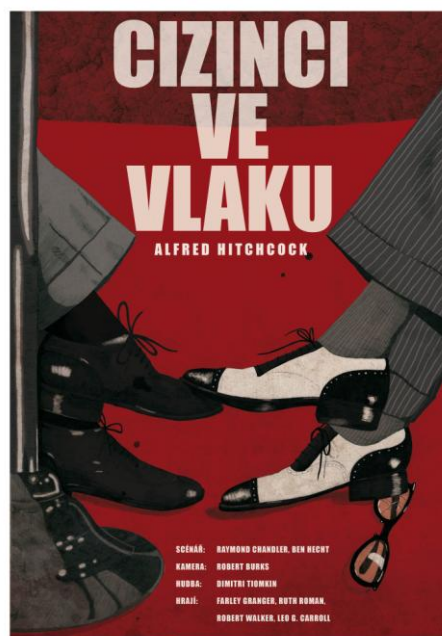
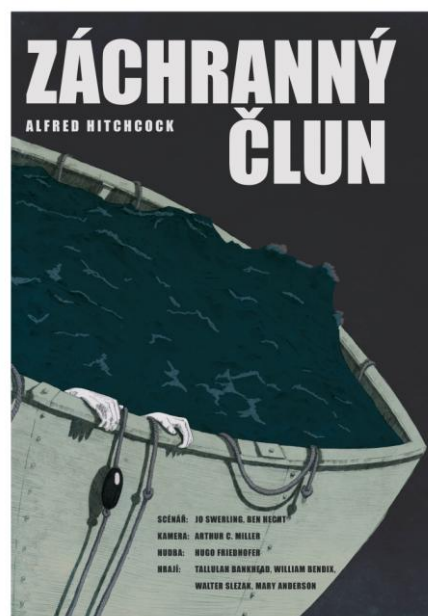
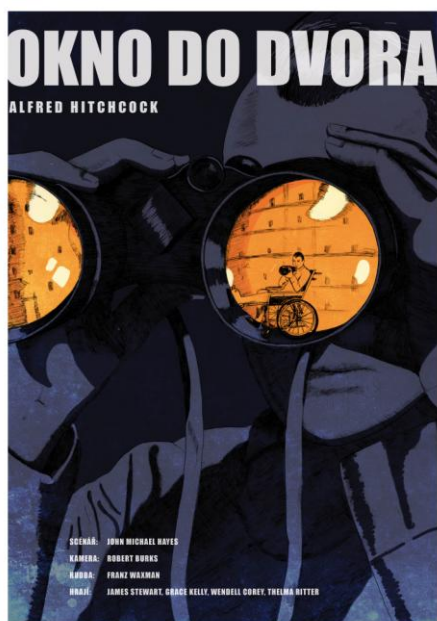

foto:vlastní

Příloha 4

Ukázky prací z Erasmu

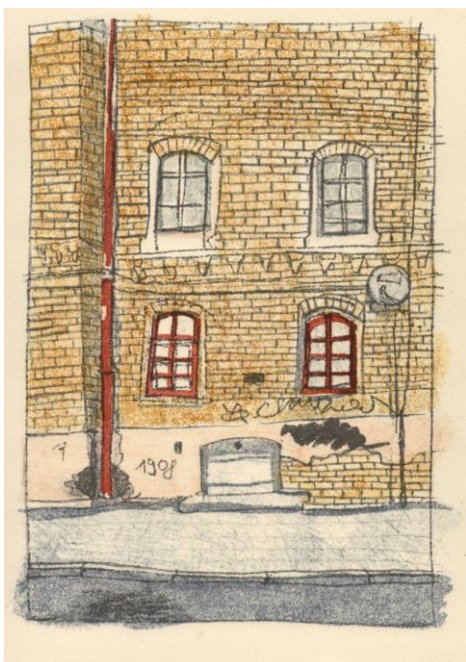

foto: vlastní

Příloha 5

Skici pro diplomovou práci

foto: vlastní

Příloha 6

Hledání přístupu a techniky

foto: vlastní

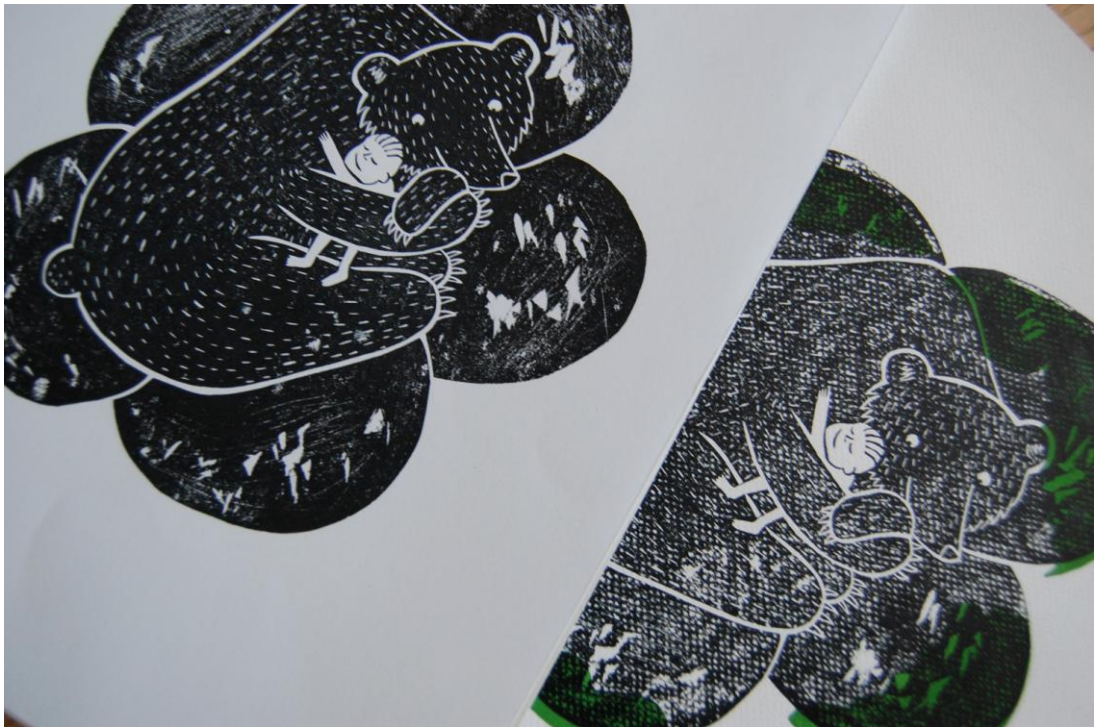

foto: vlastní

foto: vlastní

foto: vlastní

foto: vlastní

foto: vlastní

Příloha 7

Finální ilustrace

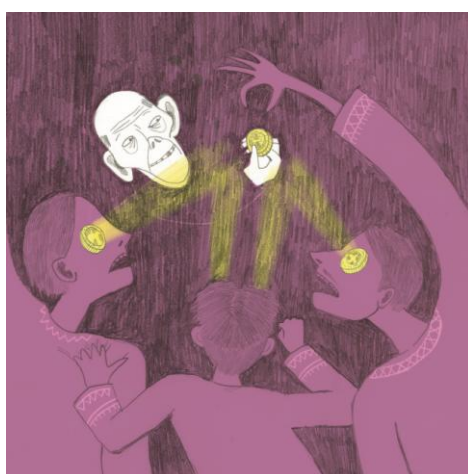

foto: vlastní

foto: vlastní

foto: vlastní

foto: vlastní